

Oponentský posudek

Zkušenosti žen s poporodní péčí v českých porodnicích

Diplomová práce

Autorka práce: Bc. Karolína Vernerová

Vedoucí práce: PhDr. Jaroslava Hasmanová Marhánková, Ph. D.

Autorka práce si zvolila téma zkušeností žen s poporodní péčí v českých porodnicích, které zkoumala prostřednictvím hloubkových rozhovorů. Téma (které se jí ne vždy podařilo jasně oddělit od tématu porodní péče, což je ale pochopitelné vzhledem k časovému i místnímu překryvu těchto zkušeností) je zajímavé a relevantní v kontextu aktuálních debat o péči poskytované v rámci českého porodnictví. Zároveň, jak autorka popisuje v analytické části, je to téma, kterému ani samotné rodičky v rámci přípravy na porod (respektive na porodnici), ani odborná literatura nevěnují dostatečnou pozornost. Skutečnost, že i v nejoblíbenějších českých a moravských porodnicích, které se ohledně průběhu porodu snaží vyjít vstříc přání rodiček, se péče na oddělení šestinedělí příliš neposunula od socialistického standardu (zejména co se týče přístupu lékařů a dalších zdravotníků k pacientkám, ale i materiálních podmínek – jako je vybavení, návštěvní režim, stravování), je všem, kdo s porodnictvím přišli osobně do styku, či se zajímali o jeho kvalitu, dobře známá.

Jako hlavní cíl své práce diplomantka popisuje „zprostředkování autentických zkušeností s poporodní péčí a jejich zasazení do širšího teoretického rámce, zejména s ohledem na medicínský diskurz a možné disciplinační techniky, jejichž prostřednictvím je v prostředí porodnice utužována mocenská pozice zdravotnického personálu a jež slouží k tělesné i sociální kontrole žen“ (abstrakt práce). Tento cíl považuji za možná až příliš uzavřený vzhledem ke kvalitativnímu charakteru zkoumání, nicméně jí pomohl práci dobře zaměřit a směřovat od širokého sběru dat prostřednictvím výpovědí žen, které mají s porodem čerstvou zkušenosti, k analýze a interpretaci.

V teoretické části autorka popisuje rámování svého tématu prostřednictvím konceptů, jako je medikalizace, konzumerismus, ideál mateřství, autoritativní vědění atd. Potvrzuje svou orientaci v českých i zahraničních zdrojích k tomuto tématu, schopnost vyabstrahovat z nich to podstatné a srozumitelným způsobem předložit závěry svého teoretického bádání čtenáři. Teoretická práce jí také vytvořila vhodný úvod pro výzkum.

Autorka hovořila s 12 informantkami o jejich zkušenostech s poporodní péčí, využila přitom kvalitativní rozhovor a následně kvalitativní techniky analýzy, které popisuje v metodologické části. Metodologický přístup, který zvolila, považuji za adekvátní ve vztahu k položené výzkumné otázce a také dobře popsany. Oceňuji, že si autorka dokázala získat důvěru účastnic výzkumu, stejně jako to, že reflektuje svou pozici ve vztahu ke (z hlediska porodních zkušeností) zkušenějším participantkám. V rámci analytické části práce pak pojednává o tom, jak ženy svou zkušenost popisovaly, o jejich strategiích pro vyrovnání se s režimem na nemocničním oddělení, kapitálu, který vstupoval do jejich pozice ve vztahu k lékařům a nelékařským zaměstnancům a formuluje i typologii žen podle jejich přístupu k porodu a následné péči. V tématu kapitálu mi chybí téma formálního vzdělání (vysokoškolského titulu) jako toho, co dle obecných představ v českém zdravotnictví „platí“ ve smyslu kapitálu, který zajišťuje lepší přístup lékařů k pacientovi – neobjevilo se ve výpovědích? Je porodnictví

v tomto ohledu specifických prostředím, v níž je vzdělání žen více na obtíž (hůře rodí, víc toho chce a častěji si stěžuje)? Využitím různorodých perspektiv nebo rámování svých dat se autorka vyhnula tomu, aby její práce ustrnula na prostém převyprávění výzkumných rozhovorů. Své poznatky také dobře propojuje s teoretickými zjištěními a v závěru práce také zobecňuje.

Práce je psaná velmi čtivým způsobem, oceňuji formulační pečlivost, zejména v analytické části. Množství chyb je úměrné délce a typu práce. Celkově nemám k práci žádné větší výhrady, drobné nepřesnosti se nevyhnuly spíše teoretické části, například si nejsem jistá, zda cílem „pravidelných kontrol, které jsou jak v medicínském diskurzu, tak i v populárních materiálech a textech prezentovány jako zásadní pro zdárný průběh těhotenství (Hasmanová Marhánková, 2009)“, má být skutečně „vzbuzování citu k nenarozenému dítěti“ (s. 4). Domnívám se také, že ženy jsou vystaveny sociální kontrole a disciplinaci těl nejenom během těhotenství a porodu a po něm (s. 10), ale po celý život, a ve zvýšené míře v reprodukčním věku (bez ohledu na aktuální těhotenství či rodičovství) – k tomu např. Tone (2012) nebo Lowe, Lee, Yardley (2010). Trochu matoucí je také věta úvodní věta závěru práce: „V rámci svého výzkumu jsem dospěla k závěru, že i přes sílící vliv konzumerismu se v prostředí českých porodnic na oddělení šestinedělí stále projevují určité nedostatky v poskytování zdravotnické péče“ (s. 95), z níž se zdá, že cílem práce bylo hodnotit úroveň poskytování zdravotnické péče.

Předložený text bezpochyby splňuje kritéria kladená pro tento typ práce. Doporučuji jej k obhajobě a navrhuji **hodnocení A – výborně**. Zároveň si dovoluji položit dvě otázky k rozpravě u obhajoby:

- 1) Je to jenom konzumerismus a jeho ekonomické dopady, co přimělo lékaře více přistupovat k pacientům jako „klientům“ (s. 7), nebo se na proměnách vztahu lékaře a pacienta podílely i jiné faktory?
- 2) V teoretickém úvodu píšete o tzv. ideálu mateřství. Je ideál mateřství v českém prostředí něčím specifický a ovlivňuje to případně popisované zkušenosti žen s poporodní péčí?

Zdroje:

TONE, Andrea. Medicalizing reproduction: The pill and home pregnancy tests. *Journal of sex research*, 2012, 49.4: 319-327.

LOWE, Pam; LEE, Ellie; YARDLEY, Liz. Under the influence? The construction of foetal alcohol syndrome in UK newspapers. *Sociological research online*, 2010, 15.4: 1-10.

V Brně, 10. 9. 2019

Lenka Slepíčková, Ph.D.

